

Κατηχητικά μελέται.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Τὸ ὅτι ἡ Προσκομιδὴ ἢ Ἱερὰ Προθέσις πάσαις ἐτελεῖτο ὡς εἶπομεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον καθ' ὃν χρόνον ψάλλεται ὁ Χερουβικὸς ὕμνος, συνάγεται καὶ ἐκ τῆς εὐχῆς τῆς Προθέσεως, ἣτις λέγεται μετὰ τὴν Μ. Εἴσοδον καὶ ἀφ' οὗ ἀποτεθοῦν τὰ τίμια δῶρα ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης. Ἐπίσης συνάγεται καὶ ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα δεήσεως «ὕπερ τῶν προτεθέντων τιμίων δώρων» καὶ ἐκ τοῦ ὅτι καὶ ἡδη ἐνίοτε ὁσάκις λειτουργῆ ἄρχιερεὺς τότε γίνεται ἡ Προσκομιδὴ ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχιερέως, ἀφ' οὗ ἐννοεῖται ὁ ἐφημέριος ἱερεὺς ἔχει προετοιμάσει ὅλα προηγουμένως τὰ κατὰ τὴν Προσκομιδὴν. Ἡδη ὁμοῦ χάριν συντομίας καὶ εὐκολίας μετεφέρθη ὁ χρόνος τῆς Προσκομιδῆς εἰς τὸν Ὁρθρον καὶ ὅπου ὁ ὁρθρὸς δι' ἀπολύσεως χωρίζεται τελείως τῆς θ. λειτουργίας (εἰς τὰς I. Μονὰς) ἢ Προσκομιδὴ τελεῖται κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Τρίτης καὶ Ἐκτῆς ὥρας, καθ' ὅτι αἱ ὥραι αὗται ζωηρῶς ὑπενθυμίζουσι τὴν Σταυρικὴν θυσίαν τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ τὴν ὥραν τῆς καθόδου τοῦ Ἀγ. Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους. Πρὸ τῆς Προσκομιδῆς ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος ἢ οἱ ἱερεῖς ἂν εἶναι πλείονες, οἱ ὅποιοι πρόκειται νὰ λειτουργήσουν πέρνουσι καιρὸν ἥτοι κάμνουσι σύντομον ἀλλὰ λίαν κατασκευαστικὴν προσευχὴν. Ἐὰν πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς, τότε ἀσπασμὸς τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἀρχιερέως, ὅστις συμβολίζει ἡδη αὐτὸν τὸν Μεγάλαν Ἀρχιερέα Χριστόν, εἶναι ἀρκετός, καὶ πα-

λα κοινωνικά, ἠθικά, φιλανθρωπικά, Θεολογικά καὶ Ἐκκλησιαστικά ζητήματα. Ἡ κοινωνία καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔχουν πρὸ αὐτῶν πρὸς ἐπίλυσιν πλείστα ζητήματα δι' ἃ ὡς ἐκ τῆς ειδικότητός των εἶναι πρὸς τοῦτο ἐντεταλμένοι ὀργανωμένως νὰ συσκεφθοῦν καὶ δράσουν οἱ Θεολόγοι. Ὁ κομμουνισμὸς, ἡ ἀθεΐα, ἡ διαφθορά, ὁ χιλιασμὸς καὶ αἱ ἄλλαι ποικιλόμορφοι προπαγάνδαι ὀργιάζουσι, τί πρὸς ἀντιπερισπασμὸν τούτων πράττει ὁ Θεολογικὸς *μας κόσμος; Ἄλλως τε εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἔχουν ὀργανωθῆ ὅλα τὰ στρώματα τῆς κοινωνίας μὴδ' αὐτῶν τῶν ἀχθορόφων ἐξαιρουμένων δὲν εἶναι ὀδυνηρῶς ἀχαρακτήριστον οἱ θεολόγοι νὰ ἀγνοοῦν ἀλλήλους; Ρίπτουσι τὴν ἰδέαν τῆς συστηματοποιήσεως τῶν τοιούτων συνεδρίων διὰ τοῦ «Ἀποστόλου Ἀνδρέου» καὶ ζητοῦμεν τὴν πρὸς τοῦτο γνώμην καὶ τῶν λοιπῶν συναδέλφων θεολόγων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν εἴτε οὗτοι ὑπηρετοῦν εἰς τὰ σχολεῖα εἴτε ὄχι. Ἐὰν ἐξακολουθήσωμεν ν' ἀδιαφοροῦμεν ἐγκληματοῦμεν καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

ραλείπεται ἡ προσευχὴ περὶ ἧς ἡδη θὰ εἰπωμεν δι' ὀλίγων, δι' ἧς οἴομαι θὰ ζητήσωμεν τὴν ἄδειαν καὶ συγκατάβασιν τοῦ Σωτῆρος ἵνα τελῶσωμεν τὴν φρικτὴν καὶ ἀναιμακτον ἱεουργίαν, καθ' ὅτι τότε τελετουργὸς εἶναι ὁ Ἀρχιερεὺς, οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι, ἀπλοῖ τούτου βοηθοί. Τότε τὴν προσευχὴν ταύτην τὴν κάμνει ὁ Ἀρχιερεὺς.

Ἡ προσευχὴ αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἀφ' οὗ ἀσπασθοῦν οἱ μέλλοντες νὰ λειτουργήσουν ἱερεῖς καὶ διάκονοι τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐξέρχονται ἔξω τοῦ ἱεροῦ καὶ ἰστάμενοι πρὸ τοῦ τεμπλέου καὶ δὴ τῆς ὥρας πύλης, ὁ προεστὼς ἐξ αὐτῶν λέγει τὸ «Ἐὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε...», μεθ' ὃ λέγεται ἡ ἔσοχος ἐκείνη προσευχὴ: «Βασιλεῦ σὺράνιε, Παράκλητε...» ἣτις ἀποτελεῖ ὑπέροχον ὕμνον πρὸς τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἥτοι τὸ Ἀγ. Πνεῦμα, καὶ τὸ τρισάγιον. Μετὰ ταῦτα λέγονται τρεῖς κατασκευαστικὰ τροπάρια, ἐξ ὧν τὰ δύο πρῶτα ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Κύριον τῆς Δόξης καὶ τὸ τρίτον πρὸς τὴν Πλατυτέραν τῶν οὐρανῶν Θεοτόκον. Δι' αὐτῶν ἀφ' ἐνὸς μὲν παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον νὰ μᾶς συγχωρήσῃ προκειμένου νὰ θύσωμεν τὸν θύτην Χριστόν/ καὶ ἀντιπάσης ἄλλης ἀπολογίας διὰ τὰς ἀμαρτίας καὶ τὴν ἀναξιότητά μας καθ' ὅτι ἀποροῦμεν πῶς νὰ δικαιολογηθῶμεν μυριάκις ἐπαναλαμβάνομεν τὸ Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς ἐπιкуроῦντες οὕτω τὸ τῆς οἰστεῶς μας ὅτι τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ χωρὶς αὐτοῦ οὐ δυνάμεθα ποιῆσαι οὐδέν/ καὶ οὐδὲν ἐσμέν!

Τέλος ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὴν Θεοτόκον τὴν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀνοίξῃ αὕτη τὴν πύλην τῆς εὐσπλαχνίας τοῦ Κυρίου, καθ' ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μόνη παρηγορία καὶ καταφυγὴ μας ἐν ταῖς θλίψεσι ὡς ἔχουσα ἀπειρον παρηγορίαν ἐνώπιον τοῦ Υἱοῦ τῆς! Κατόπιν λέγοντες τὰ τροπάρια: «τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν ἀγαθὴ...» «Εὐσπλαχνίας ὑπάρχουσα πηγὴ συμπαθείας ἀξίωσον ἡμᾶς Θεοτόκε...» καὶ τὰ τροπάρια τῶν ἁγίων, ἀσπαζόμεθα τὰς εἰκόνας των, μεθ' ὃ ἐπανερχόμενοι καὶ αὐθις πρὸ τῆς ὥρας πύλης ἀσκεπεῖς καὶ κλίνοντες βαθέως κεφαλὴν καὶ σῶμα, παρακαλοῦμεν ἐν βαθυτάτῃ κατανύξει τὸν Κύριον ἵνα ἐξαποστέλλων τὴν χεῖρα Του ἐξ ὕψους κατοικητηρίου Του ἐνισχύσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν, ἵνα ἀκατακρίτως παραστάντες πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης ἐπιτελέσωμεν τὴν ἀναιμακτον ἱεουργίαν καὶ παρακύσωμεν ἐκεῖ ὅπου καὶ ἄγγελοι ἐπιθυμοῦσι παρακῦσαι, κατὰ τὴν Γραφήν!! Εἶτα γίνεται ἀπόλυσις τῆς συγκινητικῆς ταύτης προσευχῆς καὶ μετὰ τὸ δι' εὐχῶν... στρέφοντες πρὸς τὸν λαὸν ὑποκλινόμεθα καὶ ζητοῦντες καὶ ἀπ' αὐτῶν συγχώρησιν, καθ' ὅτι πρόκειται ἡμεῖς ὁ πηλός... νὰ ψαύσωμεν... Ἐκεῖνον πρὸ τοῦ ὀποῦ μετὰ φόβου καὶ τρόμου παρλίστανται γονυκλινεῖς οἱ Ἀρχάγγελοι. Τέλος εἰσερχόμεθα πάλιν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἀσκεπεῖς καὶ μετὰ δέους ἀσπαζόμεθα, γόνυ κλίνοντες

και πάλιν, τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν και τὸ Ἱερὸν Ἐὐαγγέλιον λέγοντες τὸ «Ἐἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου προσκυνήσω...»

Σημείωσις: Εἰς τὸ προπαρελίθον φύλλον ἐν τῷ περὶ Ἰ. λειτουργίας ἄρθρῳ και ἐν ἀρχῇ, ἄγνωστον πῶς παρεισέφρησεν ἡ λέξις **συμβολικῆ**, ἥτις δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς μὴ ὑπάρχουσα ἐκεῖ.

Ἀρχιμ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ἡ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΚΑΘΗΚΟΝ

4ου

«Μοι ζητεῖτε, κυρία, λεπτομερείας ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν δύο μικρῶν, τὰς ὁποίας ὑπεσχέθητε νὰ σὰς δώσω. Ἴδου ἐν ἄλλοις τὸ τί συμβαίνει εἰς τὴν περίστασιν ταύτην.»

Καὶ ἤρξατο νὰ διηγῆται λεπτομερῶς, πῶς εὗρεν ὑπὸ τὸ δένδρον τὰ παιδία· τί τῇ εἶπεν ὁ Θεόδωρος ὅταν ἐξύπνησεν· τί τοῖς συνέβη, και ὁποῖα ἐλέχθησαν μετὰ τῶν καθ' ὁδόν· ὁποῖαν ἐντύπωσιν τῇ ἔκαμε τὸ ἐνδ' ἀφέρον, τὸ ὁποῖον ἐδείκνυεν οὗτος διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀδελφικῶν του καθηκόντων· ὁποῖαν συγκίνησιν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν τρυφερότητα και ἀφοσίωσιν του πρὸς τὸν μικρὸν ἀδελφόν του· ὁποῖον θαύμασμον ἐξήγειρεν ἐν τῇ ψυχῇ του τὸ θάρρος και τὸ σθένος τῆς ψυχῆς του μικροῦ τούτου ἥρωος εἰς τὰς περιπετείας· και τέλος τὸν οἶκτον και τὴν συμπάθειαν, τὰ δύο ταῦτα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐκ τῶν περιστατικῶν τούτων ἐγεννήθησαν ἐν τῇ ψυχῇ του, πρὸς τὰ ἀτυχή ἐκεῖνα πλάσματα, και τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλουσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν του νὰ μὴ περιορισθῇ μέχρι τοῦ σημείου ἐκεῖνου ἢ πρὸς αὐτὰ ὑποστηρίξεις και συνδρομὴ του.

«Τώρα λοιπόν, κυρία μου, ὅπου ἔμαθες ὅλα τὰ περιστατικά του λυπηροῦ τούτου κοινωνικοῦ ἐπεισοδίου, ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ ὁ Παναγιώτης, ζητῶ και ἐγὼ τὴν συμβουλήν και συνδρομήν σας εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ζητῶ νὰ μὲ συμβουλευθῆτε και νὰ μὲ συνδράμητε, ὅπως δυνηθῶ νὰ φέρω εἰς πέρας τὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν, ἢ ὁποῖα ἐπεβλήθη εἰς ἐμὲ ἐκ τῶν περιστάσεων σήμερον, ἀπέναντι τῶν δύο τούτων ἀτυχῶν πλάσμάτων, διότι εἶνε ἀπάνθρωπον και ἀνεπίτρεπτον ἐκ μέρους τῆς συνειδήσεώς μου, νὰ τὰ ἐγκαταλείψω εἰς τὴν κατάστασιν εὗρον αὐτὰ, ἔρμαια τῆς τύχης.

Ἦμην στρατιώτης κληρωτὸς ἐπὶ δύο ἔτη, ἀφυπηρέτησα προχθές, και σήμερον μεταβαίνω εἰς τὸ χωρίον μου, τὸ ὁποῖον ἀπέχει ἀπ' ἐδῶ δέκα ὄλας ὥρας. Εἶναι δυνατὸν τώρα νὰ σύρω μαζί μου τοὺς δύο αὐτοὺς μικροὺς χωρὶς νὰ ἔχω κανὲν μέσον μεταβάσεως και νὰ διανύσω τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα μὲ τόσην κακοστρατίαν, μὲ τόσην βροχὴν, μὲ τόσην λάσπην, μὲ τόσον ἀνεμον, μὲ τόσην κακοκαιρίαν, τὴν ὁποῖαν ἔχομεν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας; Ἐπειτα δὲν ἔχω οὐκίαν δὲν ἔχω σύζυγον· δὲν ἔχω μητέρα ἢ ἄλλον τινὰ στενὸν συγγενῆ· ποῦ θὰ ὑπάγω; ποῖος θὰ μοι τὰ προφυλάττῃ και περιποιεῖται, ὅπου θέλουν διαρκῆ προστασίαν και ἐπίβλεψιν;

Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην κυρία μου, ὡς βλέπετε, τὸ μὲν καθήκον εἶνε ἐπιτακτικόν, αἱ δὲ κοινωνικαὶ

συνθήκαι ἀντιστρατευόμεναι. Συνεπῶς μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν μου ταύτην ἢ τακτοποίησιν και διεκπεραίωσιν τῆς ἐν λόγῳ ὑποθέσεως ἐναπόκειται οὐχὶ τόσο εἰς τὰς πολυτίμους συμβουλὰς σας, ὅσον εἰς τὴν ὑμετέραν προσωπικὴν συνδρομήν. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ ἀρνηθῆτε αὐτήν, διότι τὸ καθήκον τῆς κοινωνικῆς ἀλληλοβοηθείας εἶναι ἐπιτακτικὸν διὰ πάντα ἄνθρωπον, πολὺ δὲ περισσότερο δι' ἡμᾶς τοὺς ὁπαδοὺς του Θεοσθέντος Σωτήρος ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄλλως τε και διὰ τίνος ἄλλου τρόπου δύναται νὰ πιστοποιηθῇ, ὅτι τὸ πανδοχεῖόν σας τοῦτο εἶνε ὄνομα και πρᾶγμα συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν, τὴν ὁποῖαν φέρει, ἐμὴ διὰ τῆς ἀναλήψεως και ἐκτελέσεως τοιούτων θεοφιλῶν ἔργων;

Ἀνέγνωσα, ὅταν εἰσηρχόμην ἐδῶ μέσα, ἄνωθεν τῆς ὑύρας, ὅτι τὸ πανδοχεῖόν σας ὀνομάζεται του καλοῦ Σαμαρείτου. Λοιπὸν ἐπιβάλλεται τώρα εἰς σὰς τοὺς διευθύνοντας αὐτὸ νὰ πράττητε ἔργα παρόμοια πρὸς τὰ του καλοῦ Σαμαρείτου, ἐπιβάλλεται, θέλω νὰ εἶπω εἰς σὰς ἢ ὑποχρέωσιν σήμερον νὰ παραλάβητε ἐπὶ του παρόντος και προστατεύσητε τοὺς μικροὺς τούτους, ὅτινες ἔχουσι χρεῖαν ὄχι μικροτέραν τῆς εὐσπλαγγίας ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἐδείξε, καθὼς ἐξιστορεῖ τὸ Ἱερὸν Ἐὐαγγέλιον, τὸ πανδοχεῖον του Σαμαρείτου πρὸς τὸν τραυματισθέντα ὑπὸ τῶν λησῶν. Τοιοῦτόπως δὲ ἢ ἀποδείξητε εἰς τὸν κόσμον και ἐμπράκτως, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὐτὴ δὲν ἐτέθη ἀπλῶς και ὡς ἔτυχε, οὔτε πρὸς φαινάκην και χάριν ἀργυρολογίας, ἀλλὰ πρὸς ὑψηλοτέρους σκοποὺς και ἰδεώδη οὐράνια. (Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἰδικὴν μου ὑποχρέωσιν εἰς τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν τῆς ἐν λόγῳ ὑποθέσεώς μας, δύναμαι νὰ φέρω εἰς γνώσιν σας, και νὰ σὰς ὑποσχεθῶ ἐπὶ τῇ λόγῳ τῆς τιμῆς μου, ὅτι θὰ ὑπάγω νὰ ἐργασθῶ ὅπως δύναμαι, και, ὅταν δώσῃ ὁ Θεὸς και ἐπιστρέψω μὲ τὸ καλὸν μίαν ἡμέραν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, θὰ σὰς πληρώσω τοὺς κόπους σας, τοὺς ὁποῖους θὰ ἔχητε καταβάλλει διὰ τοὺς μικροὺς, μὲ τὸ παραπάνω».

Εἰς ταῦτα ἀπήντησεν ἡ ξενοδόχος κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

«Ἦκουσα, κύριέ μου, μετὰ προσοχῆς τὴν διήγησιν τῶν λεπτομερειῶν του κοινωνικοῦ τούτου ἐπεισοδίου και συνεκινήθητε μέχρι δακρύων, ὡς παρετήρησατε ἐκ τῆς ἐντυπώσεως, τῶν ὁποῖων μοι ἐπροξένησεν ἡ ἀφήγησις ὄλων μὲν, πρὸ πάντων ὁμοῦς ἢ τῆς στάσεως του Θεοδώρου ἀπέναντι τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀδελφικῶν του καθηκόντων. Μολονότι ἡ ἡλικία του ἦτο μέγα ἐμπόδιον διὰ τὴν ἀνάληψιν και ἐκτέλεσιν τοιούτων καθηκόντων, ἐν τούτοις οὗτος, κατανικήσας τὰ πάντα, ἀνεδείχθη ἀληθῶς ἥρωος, καθὼς ὀρθῶς και δικαίως τὸν ὠνομάσατε, τοῦ καθήκοντος.

Ἡ στάσις ὁμοῦς αὐτῆ του μικροῦ Θεοδώρου διδάσκει ὅτι και ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ ὑπολείπωμεθα εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν παρομοίων καθηκόντων, ὅταν αἱ περιστάσεις καλέσωσιν ἐν τοιοῦτο. Διὸ θὰ μοι ἐπιτρέψητε, ἐπειδὴ τὴν στιγμὴν ταύτην εὐρίσκωμαι εἰς τὴν εὐάρεστον θέσιν, νὰ συγχαρῶ ἀπὸ καρδίας και ὑμᾶς, ὡς παρόμοιοι ἥρωα του καθήκοντος. Διότι, ἂν ὁ Θεόδωρος ἐδείχθη ἥρωος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀδελφικῶν του καθηκόντων, δὲν ὑπερῆσατε ὁμοῦς και ὑμεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν κοινωνικῶν σας καθηκόντων.

Ἀπέναντι λοιπὸν τῆς ἐκτυλίξεως τοιούτων τρυφε-